

**واجب بودن بلند کردن
ریش و
حرام بودن تراشیدن آن
در اهل سنت**

مؤلف: ابو ابراهیم محمد الوصابی
مترجم و اختصار کننده: پدram
اندایش

112 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

مقدمه مؤلف:

ستایش و سپاس از پروردگار
جهانیاں و درود و سلام بر اشرف
انبیاء و رسولان، پیامبر ما محمد
صلی الله علیه و آله و صحبه
اجمعین.

اما بعد: این مبحثی است
متواضعانه که احادیثی که درباره‌ی
بلند کردن ریش و حرام بودن

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 3

تراشیدن آن را پیه مان داشته است را جمع آوری کرده است؛ به خاطر اینکه تشابه مسلمانان به دشمنانشان بلائی است که عمومیت یافته است «... خذو القذة بالقذة...» و از امر پیامبرشان محمد صلی الله علیه و آله و سلم نافرمانی می‌کنند و این در حالی است که پروردگار ما سبحانه و تعالی درباره‌ی نافرمانی از رسول ﷺ فرموده است: «وَإِنْ

114 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

تَطِيعُوهُ تَهْتَدُوا»^۱ (ترجمه: و اگر از

وی اطاعت کنید هدایت یافته‌اید)

و همی فرماید: «فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ

يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ

أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ»^۲ (ترجمه:

پس کسانی که از امر او نافرمانی

می‌کنند بدانند که گرفتار فتنه‌ای

خواهند شد و یا به عذاب

دردناکی مبتلا خواهند شد).

---

^۱ - سوره النور آیه ۵۴.

^۲ - سوره النور آیه ۶۳.

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 5

و از خداوند کریم با توسل به اسماء و صفات کریمش می‌خواهم تا عمل نوشتن این کتاب را برای کسب رضایتش خالص گرداند و به من و برادران مؤمنم علم با منفعت و عمل صالح و رستگاری در بهشت و نجات از جهنم را عطا فرماید، همانا پروردگارم شنوای دعاها می‌باشد.

و صلی الله علی نبینا محمد و علی آله و صحبه و سلم تسلیم کثیرا.

6// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

(یمن - الحلیه) - مسجد السنه -

9 صفر 1428 هـ - ابو ابراهیم

محمد الوصابی

فوائد: در مورد بلند بودن ریش

چند مطلب وجود دارد:

1. به گذاشتن ریش امر شده است.

2. آن را صلی الله علیه و سلم عملاً انجام داده است.

3. بر گذاشتن ریش صحابه تقرار صورت گرفته است.

واجب بودن بلند کردن ریش و ... 7

4. بر کسی که ریشش را بتراشد
نهی آمده است.

فصل اول: واجب بودن بلند کردن

ریش و کوتاه کردن ۱ سبیل

---

¹ - در بین علمای امت در برداشت از این حدیث اختلاف وجود دارد و امام احمد بن حنبل کوتاه کردن و یا مبالغه گرفتن سبیل معنی کرده و گفته است که زیاد کوتاه کردن اولی تر است و امام مالک گفته است منظور گرفتن زواید سبیل که از لب پائین می آید می باشد و امام ابوحنیفه و امام

8// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

1- از عبدالله ابن عباس رضی الله
عنهما آمده است: پيامبر ﷺ فرموده
است: «... سبيلها را کوتاه کنيد و
ریشها را رها نمائيد...». طبرانی
در «الاولوسط» (10/194)
(9422)؛ ابو ابراهيم: (حسن
لغيره)، همانطور که در «إشراقه
أولى النهى فى حکم الأخذ من

شافعی آن را زیاد کوتاه کردن سبیل دانسته -

اند. (مترجم)

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 9

اللحی «صفحه‌ی 31-33 آمده است.

2- از مردی از انصار رضی الله عنه آمده است که پد امیر رضی الله عنه که فرمود: «ریش‌هایتان را رها کنید و به یهودیان تشابه پیدا نکنید». بخاری در «التاریخ الکیبر» (4/145-146)(2270)؛ ابو ابراهیم: (حسن لغیر ره)، نگاه شود به «الإشراقه» از عبدالسلام الریمی، صفحه‌ی 35-36.

10// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

3- از عبدالله ابن عمرو بن عاص رضی الله عنهما که پیامبر ﷺ فرموده است: «... سبیلها را زیاد کوتاه کنید و ریشهایتان را رها کنید...». طبرانی در «الأوسط» (8/184-185)؛ شیخ آلبنانی رحمه الله در «صحیح الترغیب و الترهیب» شماره (2723): (حسن لغیره)

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 11

4- از انس بن مالک رضی الله عنه آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «سبیل‌ها را زیاد کوتاه کنید و ریش‌ها را رها کنید و به یهودیان تشابه پیدا نکنید». الطحاوی در «شرح معانی الآثار». ابو ابراهیم: (حسن لغیره) در سند آن أبو جعفر عبدالله بن جعفر بن نجیح پدر علی المدینی وجود دارد که ضعیف محسوب می‌شود، نگاه شود به «الضعیفه» از آل‌بانی شماره: 2107.

12// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

5- از عبد الله بن عمر رضی الله عنهما: نزد رسول الله ﷺ از آتش-پرستان یاد شد و او فرمود: «آنها سبیل‌هایشان را انبوه می‌کنند و ریشهایشان را می‌تراشند، پس با آنها مخالفت کنید». ابن حبان (5452)؛ بیهقی (151/1) و در «شعب الإیمان» (222/5)؛ ابو حامد الخضر می در «حدیثه»؛ ابو عروبه الحارثی در «حدیث الجزرین». شیخ البانی رحمه الله

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 13

در «السلسلة الصحيحة» شماره
(2834): (اسناد آن جيد است و
رجال آن ثقات است).

6- از ابوهریره رضی الله عنه: پی — امیر صلی الله علیه و آله
فرموده است: «ریش‌ها را رها
کنید و سبیل‌هایتان را قطع کنید، و
رنگ سفید موهایتان را تغییر دهید
و به یهودیان و مسیحیان تشابه
پیدا نکنید!». امام احمد:
(305/14) (8672) و باللفظی
دیگر (7132)؛ شیخ آلبنانی

14// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

رحمه الله در «صحيح الجامع» شماره 1067 آن را صحيح دانسته است. شيخ شعيب الأرنؤوط در تعليقات وى در «المسند» آن را صحيح دانسته است.

7- از عبدالله ابن عمر رضى الله -
عنهما: از پيامبر ﷺ كه فرمود: «با
مشركين مخالفت كنيد، ريشهايتان
را رها كنيد و سيلهايتان را زياد
كوتاه كنيد». بخارى 5553 و

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 15

5554 و مسلم 259. و لفظ بخاری و مسلم با هم فرق می-کنند.

8- از ابوهریره رضی الله عنه: از پیامبر صلی الله علیه و آله که فرمود: «سبیلها را قطع کنید و ریشها را بلند کنید و با آتش-پرستان مخالفت ورزید». مسلم: 260.

9- ابی امامه الباهلی رضی الله عنه گفت: به رسول الله صلی الله علیه و آله گفتیم: ای رسول الله! اهل کتاب ریشهایشان را کوتاه

16// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

می‌کنند و سیل‌هایشان را انبوه
می‌کنند؟ او صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ در جواب فرمود:
«سیل‌هایتان را کوتاه کنید و
ریش‌هایتان را زیاد کنید و با اهل
کتاب مخالفت ورزید». أحمد
(613/36)(22283)؛ طبرانی در
«الکبیر» شماره: 7924؛ بیهقی در
«شعب الإیمان». شیخ شعیب
الأرنؤوط نیز آن را صحیح دانسته
است. نگاه شود به «السلسله
الصحيحة» از آل‌بانی شماره:

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 17

1245 و «صحيح الجامع» شماره:
7114.

10- رسول الله ﷺ برای پادشاه
فارس نامه‌ای نوشت و او را به
اسلام دعوت نمود؛ وقتی پادشاه
لیدیان نوشته‌ی رسول الله ﷺ را
خواند آن را پاره کرد؛ وقتی خبر
آن را به رسول الله ﷺ رساندند
علیه آنها دعا کرد تا آنها را را

18// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

پاره پاره شوند^۱، سپس پادشاه فارس برای کارگزارش پادشاه یمن «باذان» نامه‌ای نوشت با این مضمون که دو نفر از مردان نیرومندی را بسوی این مردی (رسول الله ﷺ) که در حجاز است بفرست تا او را برای من بیاورند؛ باذان قهرمان خود بابویه - که نویسنده‌ای دانا به نوشته‌های

---

¹ - بخاری 64 و 2781 و 4162 و 6836 از ابن

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 19

فارسی بود - و مردی از فارس که به او خُرْخُسْرَه گفته می شد را فرستاد و نامه ای توسط آنها به پیامبر ﷺ نوشت تا همراه آن دو به کسری (محل حکومت پادشاه فارس) برود و به بابویه گفت: به سرزمین این مرد (رسول الله ﷺ) برو و با او سخن بگو و خبر آن را برای من بیاور! آن دو حرکت کردند و به مردانی از سرزمین نخب که جزو طائف است، رسیدند

20 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

و درباره‌ی پیامبر ﷺ از آنها سوال کردند؛ آنها در جواب گفتند: او در مدینه است، مردان طائفی از دیدن آن دو خوشحال شده و بهم دیگر گفتند: بشارت دهید که کسری پادشاه پادشاهان در مقابل او ایستاده است و آن مرد (پادشاه کسری) برای شما کافی خواهد بود!

آن دو از طائف خارج شدند تا اینکه به رسول الله ﷺ رسیدند و

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 21

بابویه با وی گفتگو کرد و گفت:
همانا شاهنشاه، پادشاه پادشاهان
کسری برای پادشاه باذان نامه‌ای
نوشته است و به او امر کرده است
تا یک نفر را بسوی تو بفرستد و
تو را پیش او ببرد؛ و او مرا
انتخاب کرد تا همراه من بیایی؛
اگر بیایی پادشاه پادشاهان به تو
سود رسانده و از تو دست برمی-
دارد؛ و اگر بمانی [و همراه ما
نیایی] تا آنجا که می‌دانم او تو و

22 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

قومت را هلاک خواهد کرد و سرزمینت را ویران خواهد ساخت؛ آنها در حالی به نزد رسول الله ﷺ آمدند که ریشهای خود را تراشیده بودند و سبیلهایشان را بلند نموده بودند؛ پیامبر ﷺ نیز از نگاه کردن به آنها کراهت نمود سپس رو به آنها نمود و فرمود: «وای بر شما! چه کسی به این کار شما را امر نموده است؟» آن دو گفتند: خدای ما

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 23

- پادشاه کسری - به ما امر
نموده است؛ رسول الله ﷺ فرمود:
«ولی خدای من به من امر نموده
است تا ریش خود را بلند کنم و
سبیل خود را کوتاه کنم»، سپس
به آن دو فرمود: «برگردید و فردا
بسوی من بیایید»؛ برای پیامبر ﷺ
از آسمان خبر آمد که خداوند
پسر کسری شد پیرویه را بر وی
مسلط می گرداند و او را در فلان
ماه و فلان شب می کشد؛ و وقتی

24 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

آن شب فرارسید پسر کسری
(شیرویه) بر وی مسلط شد و او را
کشت.

واقعی گفته است: شب
سه‌شنبه پدرش را به قتل رساند،
وقتی که ده شب از جمادی الأولى
سال هفتم گذشته بود و لحظه‌ای
از ساعت وعده داده شده اضافه‌تر
نگذشت. طبری در «تاریخ الرسل
و الملوک» (2/655-656) و ابن
سعد در «الطبقات» (1/258) و

واجب بودن بلند کردن ریش و ... 25//

449) و ابن لُبَّی شَدِیبَةُ (226/5)
(25502). شَدِیبُ خَالِبَانِی رَحْمَةُ اللَّهِ
در تَعْلِیقِش بر «فَقْه السَّیْرَةِ» از
غَزَلِی صَفْحَه‌ی (389) گفته است:
(ابن جریر از یزید بن لُبَّی حَبِیب
آنرا به شکل مرسل و ابن سعد در
«الطَّبَقَاتِ» از عبیدالله بن بدالله به
شکل مرسل روایت کرده‌اند و سند
آن صحیح
می‌باشد و ابن بشران در «الْأَمْوَالِ»
ار ابوهریره با سند سست آن را

26 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

روایت کرده است). نگاه شود به
«الدفاع عن الحديث النبوی» از
آلبانی رحمه الله صفحه 50.

فصل دوم: واجب بودن کوتاه کردن

سبیل

11- از ابی عبد الله رضی الله عنه گفت:
رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «سبیلت را
کوتاه کن...». امام
احمد (134/29) و

(135)(17593) و (17594)؛

واجب بودن بلند کردن ریش و ... 27/1

ش. شیخ آلبنانی رحمه الله آن را در «السلسلة الصحيحة» حدیث شماره 50 صحیح دانسته است؛ ش. شیخ مقبل الوادعی رحمه الله در «الجامع الصحیح مما فی فی الصّحیحین» (4/301-302) آن را صحیح دانسته است.

12- از انس بن مالک رضی الله عنه آمده است که گفت: برای ما در ترکِ گرفتن سبیل، کوتاه کردن ناخن، از بین بردن موهای زیر بغل و

تراشیدن موهای زیر ناف، حداکثر
چهل شب مهلت داده شده بود.
مسلم: 258.

13- از مغیره بن شعبه رضی الله عنه آمده
است که گفت: شبی مهمان
پیامبر صلی الله علیه و آله شدم و امر کرد که پهلوی
حیوان کباب شود و کاردی گرفت
و شروع به تکه تکه کردن گوشت
کرد. گفت: در آن هنگام بلال آمد
و اذان سر داد. [رسول الله صلی الله علیه و آله] کارد
را بر کناری گذاشت و فرمود: «او

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 29

را چه شده است؟ خداوند خیرش دهد» و بلند شد و نماز خواند.

انباری به آن افزوده است: و سبیل من بلند بود و آن را بر مسواک گذاشت و کوتاهش نمود یا فرمود: «آن را بر روی مسواک می‌گذارم و کوتاه می‌کنم». ابوداود: 190 و الترمذی در «الشمائل» شماره: 168. شیخ آل‌بانی رحمه‌الله در «صحیح سنن لبی داود» شماره 188 آن را صحیح دانسته است.

30// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

14- از زیـد بن أرقم رضی عنه از
پيامبر صلی الله علیه و آله که فرمود: «کسی که
سبیل خود را نگیرد از ما نیست».
احمد (7/32) (19263) و ترمذی
شماره 2761 و نسائی در
«الکبری» شماره 14 و در
«الصغری» (15/1) و (8/129-
130) و عبد ابن حمید شماره
264 و بیهقی در «الآداب»
شماره 692 و طبرانی در
«الصغیر» و الضیاء؛ شیخ آلبنانی

واجب بودن بلند کردن ریش و ...//31

رحمه الله در «صحيح الجامع»
شماره 6533 آن را صحيح
دانسته است؛ همچنين شيخ مقبل
رحمه الله در «الجامع
الصحيح» (4/301).

فصل سوم: بلند کردن ریش و
گرفتن سبیل از فطرت است

15- از ابوهریره رضی الله عنه رسول الله صلی الله علیه و آله
فرمود: «این موارد از فطرت اسلام
است: غسل روز جمعه و مسواک
زدن و گرفتن سبیل و رها کردن

ریش. پس همانا آتش پرستان
سبیلها را بلند کرده و ریشهایشان
را می گیرند، پس با آنها مخالفت
ورزید: سبیلهایتان را بگریید و
ریشهایتان را بلند کنید». ابن حبان
(23/4)(1221) و بخاری در
«التاریخ الکبیر» (1/139-140)،
رقم الترجمة: 419. شیخ آلبنانی
رحمه الله گفته است اسناد آن
جید (بسیار قوی) می باشد:
«السلسلة الصحيحة» شماره:

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 33

3123, (7/332-331) قسمت

اول.

16- از عمار بن یاسر رضی الله -

عنهما: پیامبر ﷺ فرمود: «از

فطرت: مضمضه [کردن آب در

دهان] و استنشاق [آب در بینی] و

مسواک زدن و کوتاه کردن سبیل

و گرفتن ناخنها و تراشیدن موهای

زیر بغل و تراشیدن موهای زیر

ناف و شستن فاصله‌ی بین

انگشتان و شستن بدن هنگام دفع

34 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

حاجت و ختنه کردن می‌باشند.
احمد (268/30) (18327) و
ابوداود شماره: 55 و ابن ماجه
شماره: 296 و طیالسی شماره:
641 و ابویعلی شماره: 1627 و
بیهقی (53/1) و طحاوی در
«شرح معانی الآثار» (299/4) و
در «مشکل الآثار» شماره: 684.
شیخ آلبانی در «صحیح الجامع»
شماره: 2222 و در «صحیح سنن
ابن داود» شماره 54 و در

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 35

«صحيح سنن ابن ماجه» شماره:
296 آن را حسن دانسته است.
شيخ شعيب الأرنؤوط گفته است:
(صحيح لغيره).

17- از عائشه رضی الله عنها:
رسول الله ﷺ فرمود: «ده چيز از
فطرت است: کوتاه کردن سبيل و
بلند کردن ريش و مسواک زدن و
استنشاق آب و گرفتن ناخنها و
شستن لای انگشتها و تراشیدن
موهای زیر بغل و تراشیدن موهای

36// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

زیر ناف و استنجاء؛ زکریا گفته است: مصعب گفت: دهم آن را فراموش کرده‌ام و ممکن است مضمضمه باشد. مسلم شماره: 261 و احمد (137/6) و ابوداود شماره: 53 و ترمذی شماره: 2757 و نسائی (126/8) و ابن ماجه شماره: 293 و ابن خزیمه شماره: 88.

18- از ابوهریره رضی الله عنه از پیامبر صلی الله علیه و آله

که فرمود: «فطرت پنج چیز است

واجب بودن بلند کردن ریش و ... 37//

(یا پنج چیز از فطرت است): ختنه کردن و تراشیدن موهای زیر ناف و تراشیدن موهای زیر بغل و کوتاه کردن ناخنها و کوتاه کردن سبیل. بخاری شماره: 5550 و مسلم شماره: 257. نسائی در «الکبری» (1/65)(9) با لفظ «... تراشیدن سبیل...» که این لفظ شاذ می باشد.

19- از عبدالله ابن عمر رضی الله -

عنهما: از پیامبر ﷺ که فرمود: «

کوتاه کردن سبیل از فطرت ه ی -
باشد». بخاری شماره: 5549 و
5551.

فصل چهارم: ریش رسول الله ﷺ

20- از انس بن مالک رضی الله عنه آمده
است: در زمان پیدامبر صلی الله علیه و آله مردم
دچار قحطی و خشکسالی شدند.
[و در همان هنگام] پیدامبر صلی الله علیه و آله در
روز جمعه خطبه ه ی گفت، شخصی

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 39

اعرابی^۱ بلند شد و گفت: ای رسول الله! اموال از بین رفت و خانواده‌هایمان گرسنه شدند؛ برای ما نزد خداوند دعا کن. درست پس از آن [پیدامبر ﷺ] دو دست خود را بلند کرد در حالی که ما یک پاره ابر هم در آسمان نمی‌دیدیم، قسم بده کسی که جان من

---

^۱ - اعرابی در فرهنگ قرآن و سنت، به معنی بادیه‌نشینان حول مدینه می‌باشد و جمع آن اعراب است. (مترجم)

40 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

در دست اوست هنوز دستهای
خود را پائین نیاورده بود که
ابرهایی به مانند کوهها آسمان را
در بر گرفتند و از منبر خود
[پیدامبر ﷺ] پائین نیامده بود که
دیدم آب باران از ریش وی ریزان
شده است و در آن روز باران بر
ما بارید و [همچنین] فردا و پس
فردای آن روز و قسم به کسی که
آن را
می‌فرستد تا جمعه‌ی بعدی. و آن

واجب بودن بلند کردن ریش و ...//41

اعرابی یا کسی دیگری گفت: ای رسول الله! ساختمانها ویدران شدند و مالهایمان را آب برد؛ پس برای نزد خداوند دعا کن. [پیامبر ﷺ نیز] دو دست خود را بالا برد و فرمود: «خداوندا آن را در اطراف [شهر] ما قرار بده نه بر [شهر] ما» و به قسمتی از ابر اشاره نکرد بجز اینکه شکافت و مدینه مانند منطقه‌ای شد که در اطراف آن ابر بود و ابری بر روی آن قرار

نداشت و رودبـاری در
قنـاء(منطقه‌ای اطراف مدینه) به
مدت یک ماه جاری شد و کسی
از آن جهت نیامد بجز اینکه از
باران زیاد سخن گفت. بخاری
شماره: 891 و مسلم شماره:
897.

21- عُبَيْدُ بْنُ عُمَيْرٍ رَفَعَهُ
عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا كَقَوْلِهِمْ: أَعْجَبُ بَشَرٍ
شَيْءٌ كَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي بِمِثْقَالِ ذَرَّةٍ مِنْ حَبِّ
بَيْتِ لَيْلَى أَوْ مِنْ حَبِّ بَيْتِ لَيْلَى أَوْ مِنْ حَبِّ بَيْتِ لَيْلَى

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 43

باخبر گردان. گفت: او ساکت ماند
سپس فرمود: در شبی از شبها بود
که فرمود: «ای عائشه! مرا به حال
خود بگذار تا پروردگارم را در
شب عبادت کنم»، گفتم: به الله
قسم من نزدیک بودن به تو را
دوست دارم و آنجا را که تو را
مسرور می گرداند دوست دارم؛
عائشه رضی الله عنها می گوید: او
برخواست و وضو گرفت و بعد از
آن برخواست و نماز خواند و

44 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

گریه‌ی وی قطع نشد تا اینکه
خیس شد و به همین ترتیب
گریه‌ی او قطع نشد تا اینکه
ریشش [نیز] خیس شد و گریه‌ی
وی ادامه یافت تا اینکه زه‌بین نیز
خیس شد؛ بعد از آن بلال آمد و
برای نماز اذان گفت، وقتی [بلال]
وی (پيامبر ﷺ) را دید هنوز گریه
می‌کرد، گفت: ای رسول الله! برای
چه گریه‌ی کنی در حالی که
خداوند گناهانی را که قبلاً انجام

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 45

داده‌ای و بعد نی ز انجام می‌دهی
بخشیده است؟! فرمود: آیه‌ای بنده‌ی
شاکری نباشم، امشب بر من آیه‌ای
نازل شده است و وای بر کسی که
آن را بخواند و در آن تفکر نکند:
«إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ...»^۱ تا آخر آیه‌ها». ابن
حِبَّان (2/386-387)(620).

ش. یخ مقبل رحمه الله آن را نیکو

---

^۱ - آل عمران آیه‌ی 190.

46// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

دانسته است، «الصحيح المسند مما
لـ یس فی صحیحین» (513/2).
نگاه شود به «السلسله الصحیحه»
از شیخ آلبنی رحمه الله شماره:
68, و اسناد آن را جيد دانسته
است.

22- از انس بن مالک رضی الله عنه آمده
است که گفت: ... رسول الله صلی الله علیه و آله
قبض روح شد در حالی که نه در
سرش و نه در ریشش بیست موی
سفید وجود نداشت. بخاری

واجب بودن بلند کردن ریش و ...//47

شماره: 3354 و مسلم شماره:
2347.

23- از عائشه رضی الله عنها آمده
است که گفت: با بهترین عطرها
که پیامبر ﷺ می یافت بر [وی ﷺ]
عطر می مالیدم تا اینکه بعد از آن
آثار روغن عطر در سر و ریشش
یافت می شد. بخاری شماره:
5579 و مسلم شماره: 1190
(44).

48// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

24- از سهل بن سعد ساعدی رضی الله عنه

آمده است: رسول الله صلی الله علیه و آله به سرش

روغن زیتاد می مالید و با آب

ریشهایش را زینت می داد. ابن

الأعرابی در «المعجم» و بیهقی در

«شعب الإیمان» (226/5)؛ شیخ

آلبانی رحمه الله در «السلسلة

الصحيحة» شماره: 720 آن را

حسن دانسته است.

25- از أم معبد رضی الله عنها:

رسول الله صلی الله علیه و آله ... ریشش پُرِشْت

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 49

بود... بغوی در «شرح السنه»
(13/264-261)(3704) و
حاكم (3/10-12)(4333)،
چاپ شد بیخ مقبل و بیهقی در
«دلائل النبوه» (1/276). شد بیخ
آلبانی رحمه الله در تعلیقی که بر
«فقه السیره» غزالی صفحه: 179
آورده است، آن را حسن دانسته
است. شد بیخ شعیب الأرنؤوط در
تعلیقش بر «زاد المعاد» (3/57) و
در تحقیقش بر «شرح السنه»

50// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

بغوی نی ز آن را حسن دانسته
است.

26- از براء بن عازب رضی الله -

عنهما: رسول الله ﷺ... دارای ریش

انبوهی بود... نسائی در «السنن

الکبری» (412/5)(9328). ابو

ابراهیم گفته است: لی ن حدیث

صحیح می باشد.

27- از ابی معمر: به خباب بن

الأرتّ ﷺ گفتم: آیا رسول الله ﷺ

در نماز ظهر و عصر [سوره ای بعد

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 51

از حمد] قرائت می‌کرد؟ گفت: بله،
گفتم: به چه صورت متوجه شدید
که وی صَلَّى قرائت می‌کرد؟ گفت: با
تکان خوردن ریشش. امام بخاری
شماره: 713 و 726 و 727 و
744.

28- از مسور بن مخرمه رَضِيَ - در
داستان صلح حدیبیه - آمده است
که گفت: عروه بن مسعود با
پیامبر صَلَّى سخن می‌گفت، و در
هنگام صحبت کردن پیامبر صَلَّى

52 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

ریش ایشان را می گرفت، و مغیره
بن شُعبهٔ بالای سر پیامبر ﷺ
ایستاده بود در حالی که در
دستش شمشیری بود و کلاه
خودی پوشیده بود؛ و هرگاه عروه
قسط می کرد به ریش پیامبر ﷺ
دست بزند [مغیره ﷺ] با دسته
شمشیر بر دست او ضربه وارد
می کرد و به او می گفت: دستت را
به ریش رسول الله ﷺ نزن، عروه
نیز سر خود را بلند کرد و گفت:

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 53

این کیست؟ گفتند: مُغِیرَةُ بْنُ
شُعْبَةَ... بخاری شماره: 2581.

29- از جابر بن سمره رضی الله عنه آمده
است: رسول الله صلی الله علیه و آله... ریش
پریشتی داشت... امام مسلم
شماره: 2344

30- از علی بن ابیطالب رضی الله عنه:
رسول الله صلی الله علیه و آله... ریش انبوهی
داشت... احمد (101/2)(684) و
(179/2)(796)؛ شیخ آلبنانی
رحمه الله در «صحيح الجامع»

54 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

شماره: 4820. شیخ شعیب
الأرناؤوط در تحقیق «للمسند»
آن را حسن دانسته است. عبدالله
بن أحمد در «زوائد المسند»
(257/2-256)(944) و ابن
حبان (217/14)(6311) با لفظ:
رسول الله ﷺ ... دارای ریش
بزرگی بود... و شیخ شعیب
الأرناؤوط آن را صحیح دانسته
است. بغوی در «شرح
السنة» (221/13)(3641) با

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 55

لفظ: رسول الله ﷺ ... دارای ریش

پهنی بود...

فصل پنجم: ریش صحابه

31- از عائشه رضی الله عنها که

گفت: سَهْلَةُ بِنْتُ سُهَيْلٍ نَزَدَ رَسُولِ

اللَّهِ ﷺ آمَدَ وَ كَفَت: ای رسول الله!

هَمَانَا مِنْ أَسْوَرَةٍ لَبِي حُذَيْفَةَ

مَتَوَجَّهَةٌ مِي شوم که از داخل شدن

سالم به خانه [کراهت دارد]؛

پیامبر ﷺ فرمود: «به او شیر بده».

56// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

گفت: چگونه به وی شیر بدهم در حالی که او مرد بزرگسالی است؟ رسول الله ﷺ تبسم نموده و فرمود: «همانا من می دانستم که او مرد بزرگسالی است». گفت: او دارای ریش است. پیامبر ﷺ نیز فرمود: «او را شیر بده تا آنچه در صورت لبی خذیفه وجود دارد، از بین برود». امام مسلم شماره: 1453.

32- از عثمان بن عفان رضی الله عنه آمده است که هرگاه کنار قبری می-

واجب بودن بلند کردن ریش و ... 57//

ایستاد، گریه می‌کرد تا جائی که ریشش خدیس شد، گفته شد: بهشت و جهنم را یاد می‌کنی و گریه نمی‌کنی، آید اما از این گریه می‌کنی؟! رسول الله ﷺ نیز فرمود: «همانا قبر از اولین منزلگاه‌های آخرت می‌باشد، اگر از آن نجات یافته شود، آنچه که بعد از آن است از آن آسانتر است و اگر از آن نجات حاصل نشود، آنچه که بعد از آن است از آن شدیدتر

58// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

است». ترمذی و ابن ماجه. شيخ
مقبل رحمه الله در «الصحيح
المسند» (71/2) و «الجامع
الصحيح» (275/2) آن را صحيح
دانسته است.

33- از عبدالله بن عباس رضی -
الله عنهما که گفت: شوهر بریدر
بردهای بود که به او گفته می شد
مُغِيث، در کوچه های مدینه
تعقیبش می کردم در حالی که گریه
می نمود و اشکهای وی بر ریشش

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 59

جاری شده بود، رسول الله ﷺ به عباس فرمود: «ای عباس! آیا از دوست داشتن بریده‌رۀ توسط مغیث و نفرت بریده‌رۀ از مغیث تعجب نمی‌کنی؟» رسول الله ﷺ [به بریده‌رۀ] فرمود: «او را بسوی خود باز بگردان»؛ گفت: ای رسول الله! آیا به من امر می‌نمایی؟ فرمود: «[نه] فقط می‌انجیگری می‌کنم». گفت: من به او نیازی ندارم. بخاری

34- از ابی سعید خدری رضی الله عنه آمده است که گفت: وقتی رسول الله صلی الله علیه و آله [غنایم] را تقسیم می نمود تمام هدیه ها را به قریش و قبائل دیگر عرب عطا فرمود و ذره ای از آن را به انصار نداد و به همین خاطر گروهی از انصار در درونشان ناراحتی احساس کردند تا اینکه سخن گفتن در این مورد بین آنها بالا گرفت تا آنجا که یکی از آنها گفت: رسول الله صلی الله علیه و آله به قوم خودش

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 61

می‌رسد؛ پس از آن سعد بن عباده
به نزد پیامبر ﷺ رفت و گفت: ای
رسول الله! این گروه از انصار در
درونشان از تو حرجی احساس
نمی‌کنند، این غنیمتهایی را که به
دست آوردی بین قوم خودت و
قبائل دیگر عرب پخش نمودی و
به این گروه از انصار چیزی عطا
نمودی؛ فرمود: «ای سعد تو از
کجا هستی؟» گفت: یا رسول الله!
من شخصی از قومم هستم و

62 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

منظورم خودم نیست! فرمود:
«قومت را در این محلی که خرما
خشک می‌کنند جمع کن». سعد
رفت و مردم در جای خشک
کردن خرما جمع شدند؛ عده‌ای از
رجال مهاجرین آمدند و اجازه
فرمود تا داخل شوند و گروه‌های
دیگری آمدند ولی آنها را
برگرداند؛ وقتی جمع شدند سعد
نزد پیامبر ﷺ آمد و گفت: این
گروه از انصار به خاطر شما جمع

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 63

شده‌اند؛ پی‌امبر ﷺ نزد آنها آمد و خداوند را ستایش و سپاس فرمود و با الفاظی که شایسته الله تعالی بود او را ثنا نمود، سپس فرمود: «ای جماعت انصار! سخنهای شما که در مورد چیزی است که در درون خود یافته‌اید به من رسید، آیا نزد شما نیامدم در حالی که گمراه بودید و خداوند شما را هدایت نمود؟ و فقیر بودید و خداوند شما را بی‌نیاز نمود؟ و با

64 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

یکدیگر دشمن بودید و خداون
بین قلبهای شما الفت و مهربانی بر
قرار کرد؟» گفتند: بله، الله و
رسولش دارای منت و فضیلت
بیشتری می باشند. فرمود: «ای
معشر انصار آیا جواب مرا نمی-
دهید» آنها گفتند: با چه چیزی
جواب تو را بدهیم در حالی که
منت و فضل برای خدا و رسول
می باشد؛ پیامبر فرمود: «اما قسم
به الله آنچه را که خواستید گفتید،

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 65

پس همانا راست گفتید و این سخن شما درست است که: نزد ما در حالی آمدی که تکذیب شده بودی و ما تو را تصدیق کردیم، و شکست خورده آمدی و ما تو را پیاری نمودیم، طرد شده بودی و تو را پناه دادیم، و فقیر بودی و به تو کمک کردیم، در درونتان ناراحتی ای می یابید ای جماعت انصار! بخاطر بهای ناچیزی از دنیا که توسط آن در درون قومی

66 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

محبت ایجاد کردم تا اسلام
بیاورند و شما را بر اسلام خودتان
وکیل نمودم؟ ای جماعت انصار
آیا راضی نمی‌شوید که مردم با
گوسفند و شتر برگردند و شما با
فرستاده‌ی خداوند به خانه‌هایتان
برگردید؟ و قسم به کسی که جان
محمد در دست اوست اگر هجرت
نبود مردی از انصار بودم؛ اگر
مردم به راهی می‌رفتند و انصار به
راهی دیگر همانا من به راهی

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 67

می‌رفتم که انصار از آن می‌گذشتند؛ خداوندا! به انصار رحم کن و پسران انصار و همچنان نوادگان انصار». گفت: و جماعت انصار گریستند تا جائی که ریشهای آنها خیس شد و گفتند: به تقسیم نمودن و بخشش رسول الله ﷺ راضی هستیم؛ سپس رسول الله ﷺ رفت و آنها نیز متفرق شدند.

احمد (18/253) -

255(11730) و بیهقی — ی در

68 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

«دلائل النبوة» (176/5-177).

شیخ مقبل رحمه الله در «الجامع

الصحيح مما لیس فی

الصحيح» (14/4) آن را حسن

دانسته است. شیخ شعيب

الأرنأؤوط در تحقـ يقش بر

«المسند» آن را حسن دانسته

است.

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 69

فصل ششم: هوی^۱ سفید نور

مؤمن است و کندن آن حرام است

فصل هفتم: رنگ کردن ریش به

رنگی به غیر از رنگ سیاه

43- از ابوهریره رضی الله عنه آمده است،

رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «همانا

یهودیان و مسیحیان [مو و ریش]

خود را [از روی بدعت] رنگ

---

¹ - کلمه‌ای که «مو» معنی شده است شامل

موهای صورت که همان ریش است نیز می-

باشد. (مترجم)

70// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

نمی‌کنند پس با آنها مخالفت
ورزیدد». بخاری شماره 5559 و
مسلم شماره: 2103.

می‌گوییم: (امر نفرمود که ریش را
بتراشید بلکه فقط امر نمود که
رنگ سفید آن را تغییر دهید).

44- از جابر بن عبدالله رضی الله عنه گفت:
نزد ابی قحافه روز فتح مکه آمدم
و سر و ریشش مانند گیاه ثغامه
سفید بود، در نتیجه رسول الله صلی الله علیه و آله
فرمود: «[رنگ] آن را تغییر بده و

واجب بودن بلند کردن ریش و ...//71

به هیچ وجه از رنگ سبزه استفاده

نکن.» امام مسلم شماره:

2102(3/1663).

فصل هشتم: خلال کردن^۱ ریش
در هنگام وضو گرفتن

45- از انس بن مالک رضی الله عنه آمده است که: همانا رسول الله صلی الله علیه و آله هرگاه وضو می‌گرفت، دست خود را پر از آب می‌کرد و آن را بر قسمت زیر دهان خود وارد می‌کرد و توسط آن ریش خود را خلال می‌نمود. و می‌فرمود: «پروردگرم

---

¹ - خلال کردن یعنی شستن لای ریشها توسط حرکت دادن انگشتان دست در بین آنها. (مترجم)

واجب بودن بلند کردن ریش و ...//73

عزوجل مرا به لیدن امر نموده است». ابوداود شماره: 145 و ابن ماجه شماره: 431 و ابن لبدی شیبیه و ابویعلی (204/6) و بغوی (421/1) و حاکم (149/1) و بیهقی (54/1) و طبرانی در «الصغیر» (317/1) و در «الأوسط» (466/3). شیبی آلبنی رحمه الله در «صحيح سنن لبدی داود» شماره: 145 و در «صحيح

74// واجب بودن بلند کردن ریش و ...

سنن ابن ماجه « شماره: 346 آن
را صحيح دانسته است.

46- از عثمان بن عفان رضي الله عنه كه
فرمود: وقتي پيامبر صلى الله عليه وسلم وضوء مي-
گرفت ريش خود را خلال مي-
نمود. ترمذي و ابن ماجه و دارمي
و ابن خزيمة و ابن حبان و بيهقي
و دارقطني و حاكم و ابن شيبه.
شيخ آلبناني رحمه الله در «صحيح
سنن ابن ماجه» شماره: 430 آن
را صحيح دانسته است.

واجب بودن بلند کردن ریش و ... 75/1

فصل نهم: تراشیدن ریش تشابه به
غیر مسلمانان است

47- از عبدالله بن عمر رضی الله -

عنهما آمده است که رسول الله ﷺ

فرمود: «... کسی که به قومی

تشابه پیدا کند از آنها خواهد

بود». احمد (123/9)(5114) و

ابو داود (391/4)(4027) چاپ

عوامة. شیخ آلبنی رحمه الله در

«صحیح سنن لبدی داود»، چاپ

مکتبه المعارف (2/504) (4031)

گفته است: حدیث حسن صحیح
می باشد.

48- از ابی سعید خدری رضی الله عنه آمده

است: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «همانا

از سنتهای کسانی که قبل از شما

بودند پیر روی خواهید کرد، و جب

به جب و قدم به قدم، تا اینکه

حتی اگر به سوراخ سوسماری

وارد شوند از آنها تبعیت می کنید.»

گفتیم: ای رسول الله! یهودیان و

واجب بودن بلند کردن ریش و ... 77/1

مس یحیان؟ فرمود: «پس چه کسی؟». بخاری شماره 3296 و 6889 و مسلم شماره: 2669.

فصل دهم: تراشیدن ریش تشابه
به زنان است

49- از عبدالله بن عباس رضی -

الله عنهما که گفت: رسول الله ﷺ

مردانی که به زنان تشابه پیدا می -

کنند و زنانی که به مردان تشابه

پیدا می‌کنند را لعن فرمود. بخاری
شماره: 5546.

50- از عبدالله بن عمرو بن عاص
رضی الله عنهما که گفت: از رسول
الله ﷺ شنیدم که می‌فرمود: «کسی
از زنان که به مردان تشابه پیدا کند
و کسی از مردان که به زنان تشابه
پیدا کند از ما نیست». امام
احمد (462/11) (6875). شیخ
شعیب الأرنؤوط نیز آن را صحیح
دانسته است.

فصل یازدهم: اطاعتی از مخلوق
که معصیت خالق را به دنبال
داشته باشد قابل قبول نمی باشد

51- از علی بن ابیطالب رضی الله عنه آمده
است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «در
کاری که معصیت خداوند در آن
وجود دارد اطاعت از بشر نبلید
صورت گیرد و اطاعت فقط در

80 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

امر نیک قابل قبول است»^۱.
بخاری شماره: 4085 و مسلم
شماره: 1840 و طیالسی شماره:
109 و احمد (94/1) و ابو داود:
2625 و نسائی (187/2). نگاه
شود به «السلسلة الصحيحة»
شماره: 181.

---

¹ - یعنی اگر پدر و مادر و امیران عادل و علمای
مؤمن و شوهر که اطاعت از آنها واجب است، اگر
دستور به کار حرامی بدهند نباید از آنها اطاعت
کرد. (مترجم)

فصل دوازدهم: آیا دوست داری
که به سه صورت
ریش تراشیده خداوند تو را
مبعوث نماید

52- جابر بن عبدالله رضی الله -
عنهما گفته است: شنیدم از رسول
الله ﷺ که می فرمود: «هر بنده ای به
همان شکلی که در هنگام مردن
بوده است برانگیخته می شود».

در خاتمه:

شیخ ابن باز رحمه الله در «مجموع الفتاوی» خودش (139/30-

141): «تراشیدن ریش بدون

شک گناه است، و به اسناد

صحیح از رسول الله ﷺ آمده است

که فرمود: «سبیلهای خود را

کوتاه کنید و ریشهایتان را رها

کنید و با مشرکین مخالفت

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 83

ورزیب د»^۱ بر صحت حدیث اتفاق
وجود دارد، و ﷺ فرمود:
«سبیل‌های خود را کوتاه کنید و
ریش‌های خود را زیاد کنید و با
مشرکین مخالفت ورزید»^۲،
بخاری در صحیحش آن را

---

^۱ - بخاری در کتاب: اللباس، باب: کوتاه کردن
ناخن‌ها، شماره: 5892 و مسلم در کتاب: طهارت،
باب: خصوصیات فطرت، شماره: 259.

^۲ - بخاری کتاب: اللباس، باب: کوتاه کردن
ناخن‌ها، شماره: 5892.

تخریج کرده است، و صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده است: «سبیل‌های خود را زیاد کوتاه کنید و ریش‌های خود را بلند کنید — د و ب — که آتش‌پرستان مخالفت ورزید»^۱، که مسلم آن را در صحیحش تخریج نموده است.

و این احادیث صحیحی است که اگر به معنای آن درست برخورد

---

^۱ - مسلم در کتاب: طهارت، باب: خصوصیان

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 85

شود، بر این دلالت می‌کنند که ریش را بلند کرد و رها ساخت و ول کرد و همچنین حرام بودن تراشیدن و کوتاه نمودن آن راهی رساند؛ و همچنین بر کوتاه کردن سبیل و بلند نکردن آن نیز دلالت دارند. و ابو محمد ابن حزم گفته است: علماء بر فرض بودن بلند نمودن ریش و رها ساختن آن و همچنین بر فرض بودن کوتاه کردن سبیل اتفاق نظر

دارند. و بر ه بیچ شخص عاقل و
هیچ مسلمانی جایز نیست تا به
کسانی که ریشهای خود راهی -
تراشند به عنوان اسوه و شخص
نمونه نگاه کند و بلید دانست هر
چقدر هم زیاد باشند تبعیت از
آنها شایسته نیست، خداوند تعالی
می فرماید: «وَإِنْ تَطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي
الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 87

اللّٰه»^۱ (ترجمه: اگر از اکثریت کسانی که در زه بین قرار دارند تبعیت کنی تو را از راه خداوند گمراه می‌سازند). و شخص مؤمن سعی و تلاش می‌کند تا از رسول الله ﷺ و صحابه‌ی بزرگوار ایشان ﷺ و به کسانی که از ایشان به نیک‌ی تبعیت می‌کنند، درس گرفته و او را اسوة قرار دهند و

---

^۱ - الأنعام: 116.

هیچگاه کسی را که با راه آنها
مخالفت ورزیده برای اسوه بودن
معتبر نمی‌دانند، خداوند سبحانه و
تعالی می‌فرماید: «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي
رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ»^۱ (ترجمه:
همانا برای شما رسول الله را
اسوه‌ی نیکویی قرار دادیم» و
خداوند سبحان می‌فرماید: «مَنْ
يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 89

اللَّهِ»^۱ (ترجمه: هر کس از رسول اطاعت نماید همانا از خداوند اطاعت نموده است) و خداوند عزوجل می فرماید: «وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا»^۲ (هر آنچه را که رسول به شما رسانده است پس بگیرید و از هر آنچه که شما را نهی فرموده اجتناب ورزید).

---

¹ - النساء: 80.

² - الحشر: 7.

90 // واجب بودن بلند کردن ریش و ...

و بلیه دانست آیتاتی که بدین
معناست بسیار هستند، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می-
فرماید: «تمام امت من وارد
بهشت می‌شوند بجز کسی که ابا
ورزد»، گفته شد: ای رسول الله!
کسی که ابا
می‌ورزد کیست؟ فرمود: کسی که
از من اطاعت کند وارد بهشت
می‌شود و کسی که از من نافرمانی

واجب بودن بلند کردن ریش و ... // 91

کند همانا ابا و رزید ده است»^۱، بخاری در صحیحش آن را آورده است. از خداوند می خواهیم تا ما و تمامی مسلمین را هدایت فرموده و بر اتباع دیدنش و تمسک به سنت پیامبرش ﷺ استوار گرداند و ما را از اطاعت هوای نفس و شیطان در امان بدارد.

و آخر دعوانا الحمد لله رب العالمین.

---

^۱ - بخاری در کتاب: الاعتصام بالکتاب و السنة،

باب: الاقتداء بسنن رسول الله ﷺ، شماره: 7280